

สถานภาพและแนวโน้มงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง Status and Trends of Thai as a Second Language Research

ดีอานา คาศา¹
Deeana Kasa¹

Received: April 22, 2024

Revised: August 18, 2024

Accepted: August 20, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมถือเป็นแขนงหนึ่งที่มีความสนใจอย่างยิ่งในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพรวมสถานภาพงานวิจัย สังเคราะห์เนื้อหาและชี้ให้เห็นแนวโน้มของงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง โดยรวบรวมข้อมูลงานวิจัยจากฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย หรือ Thai Journals Online (ThaiJo) และวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2566 รวม 74 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมีสองแนวทางหลัก คือ ภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ทั้งสองแนวทางต่างมีลักษณะการวิจัยเฉพาะทางของตนเอง แนวทางภาษาศาสตร์เน้นการศึกษาระบบภาษาไทยและการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยเพื่อออกแบบในการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยข้อมูลธรรมชาติ ส่วนแนวทางศึกษาศาสตร์มุ่งวิเคราะห์

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University) Email: deeana.k@ku.th

ปัจจัยต่าง ๆ และการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยข้อมูลกึ่งทดลอง โดยทั้งสองแนวทางมีความสนใจในกลุ่มประชากรที่หลากหลายในการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยลักษณะนี้จะได้รับการพัฒนาให้มีประเด็นการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: สถานภาพงานวิจัย, ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง, การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม, การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

Abstract

The study of Thai as a second language, as part of intercultural communication, represents a particularly engaging field in the era of globalization, characterized by interactions among individuals from diverse cultural backgrounds. This research aims to analyze the overall status of research, synthesize content, and identify trends in the study of Thai as a second language. Data was collected from Thai Journals Online (ThaiJo) and postgraduate theses in Thailand from 2009 to 2023. There were 74 research studies in total. The findings reveal two primary approaches within this research domain: linguistics and education. The linguistic approach focuses on analyzing the Thai language system and applying research findings to design teaching methodologies, utilizing qualitative methods with naturalistic data. Conversely, the educational approach examines various factors and instructional management using quantitative with quasi-experimental data. Both approaches show interest in a diverse range of study populations. The researcher suggests that this field will continue to evolve, presenting a broader spectrum of research topics and an increasing trend in future studies.

Keywords: Status of Research, Thai as a Second Language, Intercultural Communication, Cross-Cultural Communication

บทนำ

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างมากในโลกที่เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในปัจจุบัน ผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรมพยายามเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมและพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วยเหตุปัจจัยอันหลากหลายตามบริบทโลกที่ไม่หยุดนิ่ง เช่น การทำธุรกิจ การศึกษา การแต่งงาน การท่องเที่ยว ดังเช่นในประเทศไทยที่มีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมากมายโดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกัน ความพยายามศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในลักษณะที่มีภาษาไทยเป็นภาษาที่สองหรือในฐานะภาษากลางในการสื่อสารนี้ นอกจากที่จะช่วยให้เข้าใจกันได้มากขึ้น โดยป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความเข้าใจที่ผิดพลาด ลดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งทางวัฒนธรรมลงได้แล้ว การศึกษาในด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมยังช่วยขยายมุมมองและเพิ่มความเข้าใจวิถีชีวิตและคุณค่าที่แต่ละวัฒนธรรมมีต่างกัน การทำความเข้าใจมุมมองเหล่านี้นับเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสัมพันธ์ภาพ รวมถึงยังเป็นการสร้างโอกาสในการทำธุรกิจระหว่างวัฒนธรรมอันจะเป็นตัวเร่งกระบวนการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมต่อไป

นักวิจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่สนใจภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองจึงพยายามแก้ไขปัญหาเพื่อวัตถุประสงค์บางประการที่มีจุดมุ่งเน้นที่แตกต่างกันไปตามบริบทของงาน แต่ก็ล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือต้องการให้ผู้คนต่างวัฒนธรรมเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อันจะนำไปสู่ผลดีในด้านต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นในบริบทการใช้ชีวิตประจำวัน บริบทที่เกี่ยวข้องกับการทำงานหรือธุรกิจ หากได้สำรวจและประมวลงานวิจัยเหล่านี้ย่อมช่วยให้เข้าใจแนวโน้มทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายต่าง ๆ เกิดการพัฒนาทางแนวคิดทฤษฎีและวิธีการในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ทั้งยังช่วยพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ซึ่งสามารถนำไปใช้ในหลายด้าน เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารองค์กร การทำนุบำรุงนโยบายที่สนับสนุนการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นักวิชาการที่ศึกษาและวิจัยด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในประเทศไทยก็ให้ความสนใจรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อนี้เช่นกัน ดังที่เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2551) ได้ศึกษาสถานภาพการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551 พบว่าปัญหาด้านความสามารถในการครอบคลุมผลวิจัยเพื่ออธิบายในวงกว้างเป็นปัญหาทางด้านการศึกษาต่างวัฒนธรรมที่พบมากที่สุด การรับรู้ของชาวต่างประเทศที่มีต่อชาวไทยมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ หัวข้อที่ศึกษาเน้นเรื่องความแตกต่างทางด้านการใช้วัจนภาษา ปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมแตกต่างกันในแต่ละบริบท ทั้งนี้ยังให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าควรใช้คณะผู้วิจัยที่มาจากหลายวัฒนธรรม ควรศึกษาหัวข้อรูปแบบใหม่ พัฒนาแนวทางการสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และสร้างกรอบแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการศึกษา อีกรางหนึ่งของเมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2555) ได้ศึกษาสถานภาพการจัดการความรู้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในประเทศไทย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการศึกษางานด้านนี้ควรเน้นที่ความสามารถในการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากกว่าการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่วนงานของพิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ (2559) สสำรวจสถานภาพงานวิจัยด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์สถานภาพงานวิจัย สังเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งแนวโน้มของงานวิจัยด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในกำกับของรัฐทั้ง 80 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2555 พบว่าเนื้อหาของงานวิจัยมุ่งผลิตสื่อการเรียนการสอน การหาวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของยุคสมัย และความสนใจของผู้เรียน

ผลการวิจัยของงานที่สำรวจสถานภาพงานวิจัยที่ผ่านมาช่วยให้เห็นถึงแนวโน้มของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในแต่ละช่วง ทั้งนี้ยังให้ข้อเสนอแนะที่ช่วยเผยแพร่และให้ความรู้

แก่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาการสื่อสารระหว่างชาวไทยกับชาวต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความร่วมมือทั้งระดับในประเทศและระดับชาติ อย่างไรก็ตาม งานที่ผ่านมายังไม่พบการสำรวจสถานภาพงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง แม้จะมีงานของพิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ (2559) ที่ใกล้เคียง แต่ก็มุ่งไปที่การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นหลัก และงานของเมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2551) ที่ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงแต่ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองเท่านั้น จึงทำให้เห็นว่ายังไม่มีงานใดที่สำรวจสถานภาพงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองอย่างเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยจึงสนใจว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมุ่งศึกษาด้วยแนวทางใด ชาวต่างประเทศกลุ่มใด เนื้อหาของงานวิจัยมุ่งเน้นประเด็นใด ใช้เครื่องมือใดในการวิจัย ซึ่งน่าจะทำให้เห็นทิศทางหรือแนวโน้มของงานวิจัยด้านนี้ในอนาคต งานวิจัยนี้จึงต้องการวิเคราะห์ภาพรวมสถานภาพงานวิจัยและชี้ให้เห็นแนวโน้มของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองในงานวิจัยภาษาไทย

ภาษาที่สอง (second language) หรือภาษาต่างประเทศ (foreign language)

คำว่า “ภาษาที่สอง” และ “ภาษาต่างประเทศ” มักมีผู้ใช้สลับกันในวงกว้าง ทั้งนี้ นักวิชาการมักมีมุมมองเรื่อง ‘บริบท’ เข้ามาตัดสิน อย่างไรก็ตาม คำว่าภาษาที่สองนั้นพบว่าผู้ให้ความหมายทั้งในความหมายแบบกว้างและแบบแคบ

นักวิชาการหลายคน (Ringbom, 1980; Bill & Benati Alessandro, 2010; Ellis, 2015) ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างภาษาที่สองกับภาษาต่างประเทศตามบริบท กล่าวคือ ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศขึ้นอยู่กับบริบทในการเรียนรู้ภาษา ภาษาที่สองคือภาษาที่เรียนรู้เมื่อมีการพูดภาษานั้นในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น เรียนภาษาไทยในประเทศไทย ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่มีการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน ไม่ได้พูดหรือใช้ภาษานั้นกันตามปกติ เช่น เรียนภาษาไทยในประเทศจีน ซึ่งเป็นการให้คำนิยามในแบบแคบ

อย่างไรก็ตาม ภาษาที่สองนั้นอาจมีความหมายอีกนัยหนึ่งที่กว้างกว่านิยามข้างต้น คือ ภาษาที่สองเป็นภาษาที่บุคคลเรียนรู้หลังจากภาษาแรก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 397) เช่นเดียวกับ Krashen (1981) ที่เห็นว่าการรับภาษาที่สอง (second language acquisition) คือ กระบวนการเรียนรู้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาแม่ อาจมีมากกว่าหนึ่งหรือสองภาษาก็ได้

จะเห็นได้ว่า ภาษาที่สองมีทั้งมุมมองความหมายแบบกว้างและความหมายแบบแคบ ทัศนคติความหมายแบบแคบมุ่งเน้นที่ปริบทการเรียนรู้ภาษาว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมการใช้ภาษาเป้าหมายหรือไม่ ส่วนทัศนคติความหมายแบบกว้างนั้นกินความถึงภาษาใดก็ตามที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของตนเอง แม้ว่าบุคคลอาจเรียนรู้ภาษาเป้าหมายเป็นภาษาที่สอง สาม หรือสี่ก็ตาม

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง” ที่มีความหมายครอบคลุมมากกว่าภาษาต่างประเทศ ทั้งในกรณีลักษณะของปริบทและการเรียนรู้ภาษาเป้าหมาย

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจสถานภาพการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และงานที่ใกล้เคียงกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สถานภาพงานวิจัยและการสังเคราะห์เนื้อหา เช่น การจัดประเภทของการสังเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนในการสังเคราะห์เนื้อหา ฯลฯ รวมทั้งเพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้

2. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย Thai Journals Online (ThaiJO) และวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

3. รวบรวมข้อมูลและคัดเลือกข้อมูล

3.1) เก็บข้อมูลงานวิจัยโดยกำหนดคำสำคัญ (keywords) ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล ได้แก่ “ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง” “ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ” “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” “การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม” “การสื่อสารพันวัฒนธรรม” “วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา” “วัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง” และ “วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม”

3.2) รวบรวมบทความและงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาที่สอดคล้องกับคำสืบค้นดังกล่าว กรณีของบทความ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะบทความวิจัยเท่านั้น

3.3) รวบรวมงานวิจัยเฉพาะช่วงปีพ.ศ. 2552-2566 เท่านั้น (ค.ศ. 2008-2023) เนื่องจากจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพบบงานของเมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2551) ที่ทำครอบคลุมงานที่เกี่ยวกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองในแง่ของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2551 แล้ว

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1) วิเคราะห์ภาพรวมของแนวทางการศึกษา (approach) ประเด็นการศึกษาและผลการศึกษา กลุ่มประชากร และเครื่องมือ ของแต่ละงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาแจกแจงและจัดกลุ่มประเด็น เพื่อวิเคราะห์ภาพรวมของสถานภาพงานวิจัย พร้อมทั้งคำนวณเป็นค่าร้อยละ

4.2) วิเคราะห์แนวโน้มของงานวิจัย สังเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งเสนอแนะข้อคิดเห็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในอนาคต

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวกับความแตกต่างของผู้คนจากต่างวัฒนธรรมกัน พบบงานวิจัย จำนวน 74 เรื่อง อย่างไรก็ตาม เมื่อคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบ 33 เรื่อง แสดงให้เห็นว่างานทางภาษาไทยในฐานะภาษา

ที่สองคิดเป็นร้อยละ 44.59 ของงานด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

การเสนอผลการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ภาพรวมของสถานภาพงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง และ 2) แนวโน้มของงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ดังนี้

1. ภาพรวมของสถานภาพงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

งานที่เกี่ยวกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบ 2 แนวทางการศึกษา (approach) ได้แก่ แนวทางภาษาศาสตร์และแนวทางศึกษาศาสตร์ งานวิจัยที่เน้นการใช้วิธีการหรือแนวคิดทางภาษาศาสตร์ในการศึกษาและการใช้ภาษาในหลายรูปแบบพบทั้งหมด 17 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 51.52 ส่วนงานวิจัยที่เน้นศึกษา วิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนหรือสภาพแวดล้อมการศึกษาพบทั้งหมด 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 48.48

เมื่อพิจารณาประเด็นการศึกษาและผลการศึกษาพบว่างานทางภาษามุ่งศึกษาการใช้ภาษาตามระบบภาษา เช่น การใช้บุรุษสรรพนาม โครงสร้างประโยค คำประสม ความหมาย การเชื่อมโยงความ วจนกรรม ในลักษณะของการศึกษาวิเคราะห์แจกแจงถึงประเด็นที่ค้นพบหรือหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษา ผลการศึกษาช่วยให้เข้าใจถึงลักษณะภาษาของผู้พูดหรือผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาษาในหลากหลายสถานการณ์ ผลที่ได้ในแนวทางที่มักมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการเรียนการสอนต่อไป

ส่วนงานทางศึกษาศาสตร์นั้นใช้หลักการ ทฤษฎี และวิธีการทางการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยหรือความจำเป็นของคู่ปฏิสัมพันธ์ เช่น ครูกับนักเรียนต่างวัฒนธรรม ผู้เรียนต่างชาติกับคนในชุมชน อีกทั้งยังศึกษาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น วิธีสอนแบบต่าง ๆ (ใช้เพลง สร้างแบบฝึก นิทาน) การจัดกิจกรรมที่เน้นสำรวจ ทดสอบ และทดลองวิธีการผลการศึกษาของงานลักษณะนี้จึงไม่จำกัดแค่ภาษา แต่เสนอให้เห็นวิธีการปรับตัว ทัศนคติ มารยาท ทั้งผลที่ได้ยังนำไปเป็นแนวทางในการบริหารหรือหาวิธีการจัดการเรียนการสอนและสร้างนวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับบริบทในการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย

กลุ่มประชากรที่ทั้งสองแนวทางให้ความสนใจนั้นมีความหลากหลาย โดยงานทางภาษาศาสตร์กลุ่มประชากรที่หลากหลายมากกว่า ได้แก่ ผู้พูดภาษาจีน ร้อยละ 41.18 ผู้พูดภาษาเกาหลี ร้อยละ 17.65 ผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย ร้อยละ 11.76 ผู้พูดภาษากัมพูชา ร้อยละ 5.88 ผู้พูดภาษาเมียนมาร์ ร้อยละ 5.88 ผู้พูดภาษาเวียดนาม ร้อยละ 5.88 ผู้พูดชาวอเมริกัน ร้อยละ 5.88 และผู้พูดต่างชาติที่หลากหลายหรือไม่ระบุเจาะจง ร้อยละ 5.88 ส่วนงานทางศึกษาศาสตร์มีกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้พูดภาษาจีน ร้อยละ 56.25 ผู้พูดต่างชาติที่หลากหลายหรือไม่ระบุเจาะจง ร้อยละ 25 ผู้พูดภาษาญี่ปุ่น ร้อยละ 6.25 ผู้พูดภาษาเมียนมาร์ ร้อยละ 6.25 ผู้พูดภาษาเกาหลี ร้อยละ 6.25

งานภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งแบบเดี่ยว (single-method research) และการวิจัยแบบผสมผสาน (multimethod research) งานทางภาษาพบการวิจัยแบบเดี่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.47 และการวิจัยแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 23.53 ส่วนงานทางศึกษาศาสตร์พบการวิจัยแบบเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 62.50 และการวิจัยแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 37.50 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยยังจัดกลุ่มได้หลายวิธีตามลักษณะของการเก็บข้อมูลและลักษณะของข้อมูล

การจัดกลุ่มตามวิธีการเก็บข้อมูล แบ่งได้เป็น การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data collection) และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data collection) งานทางภาษาพบการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพบร้อยละ 76.47 ด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ ปริจเฉทการเขียนและการสนทนา ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณพบร้อยละ 23.53 ด้วยแบบสอบถาม ขณะที่งานทางศึกษาศาสตร์พบการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 56.25 ด้วยแบบสอบถาม แบบทดสอบ บทเรียน แบบฝึก แผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพพบร้อยละ 43.75 ด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์

กรณีจัดกลุ่มตามลักษณะข้อมูล แบ่งได้เป็น ข้อมูลธรรมชาติและข้อมูลกึ่งทดลอง (quasi-experimental data) งานภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองในแนวทางภาษาศาสตร์นั้นพบว่ามักเป็นข้อมูลธรรมชาติถึงร้อยละ 58.82 ด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ ปริจเฉท

การเขียนและการสนทนา ส่วนข้อมูลกึ่งทดลอง คิดเป็นร้อยละ 41.18 ด้วยแบบสอบถาม
สุนทรพจน์ ขณะที่งานทางศึกษาศาสตร์นั้นมักพบข้อมูลกึ่งทดลอง คิดเป็นร้อยละ 56.25
ด้วยแบบสอบถาม แบบทดสอบ บทเรียน แบบฝึก แผนการจัดการเรียนรู้ และพบข้อมูล
ธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 43.75 ด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์

2. แนวโน้มของงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

จากภาพรวมของสถานภาพงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ทั้งแนวทางการศึกษา ประเด็นการศึกษา ผลการศึกษา กลุ่มประชากร และเครื่องมือช่วยเผยให้เห็น
แนวโน้มของงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ดังนี้

2.1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบร้อยละ 44.59
ของงานด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมหรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม สะท้อนว่านักวิจัยให้
ความสำคัญกับภาษาไทยในฐานะภาษากลางในการสื่อสารค่อนข้างมาก จากงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่างานทางด้านนี้อาจเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ 1) ความสำคัญของ
ภาษาไทยในบริบทภูมิภาคซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชาวต่างประเทศที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ใน
ไทย และสำหรับนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทย
2) การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่สอง การเรียนรู้ภาษาไทยช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ
วัฒนธรรม ประเพณี และแนวคิดของไทยได้ดียิ่งขึ้น 3) การพัฒนาวิธีการสอนและเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4) ความต้องการของตลาดแรงงานที่สามารถทำงานในสภาพแวดล้อมทาง
วัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวและธุรกิจ

2.2) แนวทางการศึกษา ภาพรวมของงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง
แสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาอย่างลุ่มลึกและครอบคลุมในสองแนวทางหลัก ได้แก่ แนวทาง
ภาษาศาสตร์และแนวทางศึกษาศาสตร์ ซึ่งทั้งสองด้านนี้มีความสนใจการวิจัยภาษาไทยใน
ฐานะภาษาที่สองที่ใกล้เคียงกันอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงความต้องการทำความเข้าใจ
ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองอย่างลึกซึ้ง ทั้งด้านภาษาและด้านการเรียนการสอน การที่
แนวทางทั้งสองแนวทางนี้ให้ความสนใจภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองแสดงให้เห็นว่าแนวทางการศึกษาเหล่านี้ช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทยไม่เพียงแต่นำที่หลักภาษาเท่านั้น แต่ยัง

รวมถึงความเข้าใจในการปฏิสัมพันธ์ต่างวัฒนธรรมและการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและการพัฒนาวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทยในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น

2.3) ประเด็นการศึกษาและผลการศึกษา การศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมีหลากหลายแง่มุมทั้งในด้านภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์ การศึกษาทั้งสองแนวทางต่างมุ่งเน้นการวิจัยตัวบททางภาษา แก้ไขปัญหาการเรียนการสอน และการใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลาย เมื่อสังเคราะห์เนื้อหาจากงานภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบว่าเนื้อหาของการวิจัยมุ่งเน้นที่ด้านต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างและหลักภาษา การใช้ภาษาและการสื่อสารในบริบทต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และนวัตกรรมและวิธีการสอน

โครงสร้างและหลักภาษา การศึกษานี้วิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของภาษาไทย รวมถึงโครงสร้างประโยค การใช้บุรุษสรรพนาม และคำประสม ของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาไทย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจวิธีการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น งานวิจัยเรื่องโครงสร้างวากยสัมพันธ์คำประสมไทย-จีนที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนภาษาในฐานะภาษาที่สอง (ทรศนีย์ โมรา, 2560)

การใช้ภาษาและการสื่อสารในบริบทต่าง ๆ งานวิจัยมุ่งเน้นที่การใช้ภาษาในบริบทการสื่อสารสถานการณ์จริง เช่น การเชื่อมโยงความ วัฒนธรรม ความสุภาพ ตามแนวทางปริเฉทและวัจนปฏิบัติศาสตร์ งานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาแตกต่างจากภาษาเป้าหมายและผู้พูดแต่ละกลุ่มก็ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองแตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การถ่ายโอนจากภาษาแม่มายังภาษาที่สอง การขาดความรู้ความสามารถในภาษาที่สอง ผลที่ได้ย่อมช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างราบรื่นและเหมาะสมในบริบทต่าง ๆ มากขึ้น เช่น งานวิจัยเรื่องสิทธิทางสังคม หรือ หน้า?: ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย (ตีนา คาซาและณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566)

ปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้อาษา การวิจัยมักวิเคราะห์และหาข้อบกพร่องของผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ผลที่ได้มักมุ่งเน้นที่การค้นพบแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้น เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนและแก้ไขอุปสรรคในการเรียนภาษาไทย เช่น งานวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการกล่าวสุนทรพจน์ภาษาไทยของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ (วิไล ธรรมวาจา, 2561)

วัฒนธรรมและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม งานวิจัยบางส่วนเน้นที่การเปรียบเทียบวัฒนธรรมที่ต่างกัน การสอนภาษาไทยในบริบททางวัฒนธรรม การสำรวจปัจจัย ความจำเป็น การปรับตัวของผู้คนต่างวัฒนธรรม และผลกระทบของภาษาต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลจากวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนและชุมชนบริเวณโดยรอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (อรทัย ชันโท, 2563)

นวัตกรรมและวิธีการสอน งานวิจัยลักษณะนี้มีความพยายามนำเสนอวิธีการสอนและกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการสอนภาษาไทย เช่น การใช้เพลง นิทาน หรือแบบฝึกต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการทดลองและสำรวจเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ เช่น งานวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ (เย็น หล้า, 2556)

ผลการศึกษาที่ได้จากประเด็นงานวิจัยเหล่านี้มีความสำคัญในการพัฒนาวิธีการสอนภาษาไทยให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งยังช่วยให้เกิดการปรับปรุงและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสอนภาษาทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นการศึกษาและผลการศึกษตามแนวทางภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์ แม้จะมีจุดมุ่งหมายเดียวกันดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว แต่แต่ละแนวทางต่างก็มีวัตถุประสงค์การศึกษาและนัยทางวิชาการที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ แนวทางภาษาศาสตร์มุ่งวิเคราะห์ถึงประเด็นที่ค้นพบหรือข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ผลการศึกษาช่วยให้เข้าใจ

ลักษณะการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองในแง่มุมต่าง ๆ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น องค์ความรู้ที่ค้นพบสามารถนำไปใช้ประกอบการออกแบบหลักสูตรบทเรียน และสื่อการสอนภาษาไทย ตลอดจนการประเมินและการวิเคราะห์ความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ขณะที่แนวทางศึกษาศาสตร์มีวัตถุประสงค์การศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนต่างวัฒนธรรม ผลการศึกษาจึงเสนอวิธีการและกลยุทธ์การสอนภาษาไทย ทั้งในแง่ของเนื้อหา การใช้สื่อการสอน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศปรับตัวและเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทยได้ดีขึ้น องค์ความรู้ที่ค้นพบมีความสำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการสอนและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจไม่เพียงแค่ภาษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงวัฒนธรรมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอีกด้วย

ความเหมือนในความต่างของงานทั้งแนวทางภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์นั้นคือ ผลที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนและการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง เน้นการประยุกต์ใช้ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัย ส่วนความต่างคืองานทางภาษามุ่งที่ระบบภาษาเป็นหลัก ผลที่ได้จึงมีความเป็นนามธรรมมากกว่างานทางศึกษาศาสตร์ที่มุ่งสร้างสิ่งที่เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาทั้งสองแนวทางต่างมีจุดแข็งเป็นของตนเอง คงจะดีไม่น้อยหากมีการบูรณาการแนวทางทั้งสองเข้าไว้ด้วยกัน งานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองคงจะได้ข้อค้นพบที่มีทั้งความลุ่มลึกในแง่มุมทางภาษา อันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดการชั้นเรียนที่เหมาะสมต่อไป

2.4) กลุ่มประชากร งานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองพบว่า มีการวิจัยกับกลุ่มประชากรที่หลากหลาย เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความสำคัญและความต้องการในการเรียนภาษาไทยในกลุ่มผู้พูดภาษาต่าง ๆ และแสดงให้เห็นความสำคัญของประเทศไทยในบริบทภูมิภาคและบริบทโลกที่ทำให้เกิดความต้องการศึกษาภาษาไทยเพื่อการศึกษา การสื่อสารหรือการทำธุรกิจ โดยผู้พูดภาษาจีนมีอัตราส่วนที่นักวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองให้

ความสนใจมากที่สุด อาจสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างจีนและไทยที่แน่นแฟ้น รวมทั้งคนกลุ่มนี้ต้องการเรียนภาษาไทยเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานและการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้การที่กลุ่มประชากรในการวิจัยจากเอเชียมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มประชากรจากตะวันตกสะท้อนให้เห็นถึงความใกล้ชิดและความสำคัญของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียและการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นของประชากรเหล่านี้ในด้านการค้า การท่องเที่ยว และการศึกษาในประเทศไทย อาจเนื่องมาจากนโยบายภาครัฐ โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ในช่วงเวลา 2552-2566 นี้ ตรงกับฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ถึงฉบับที่ 13 (2566-2570) ที่เน้นการพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงและร่วมมือกับภูมิภาคเอเชีย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549; 2554; 2559; 2565)

การที่กลุ่มประชากรจากเอเชียมีส่วนร่วมในการวิจัยในแง่มุมภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองในสัดส่วนที่สูงกว่าประชากรจากตะวันตกประกอบกับปัจจัยทางสังคมที่ยังมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างกันในภูมิภาคน่าจะยิ่งทำให้ทิศทางการวิจัยมีผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองยังคงเป็นกลุ่มจากเอเชียเป็นหลัก แต่อาจศึกษาในแง่มุมที่กว้างขึ้นหรือหลากหลายมากขึ้น

2.5) เครื่องมือ งานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองทั้งงานวิจัยทางภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์เน้นการใช้การวิจัยแบบเต็มมากกว่าการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะลักษณะของวัตถุประสงค์การวิจัยและความเฉพาะเจาะจงของข้อมูลที่ต้องการความเชี่ยวชาญและความแม่นยำในการวิเคราะห์สังเคราะห์เชิงภาษาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังช่วยควบคุมตัวแปรได้ดีในการออกแบบงานวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะ

การแบ่งประเภทข้อมูลในการวิจัยเป็น “ข้อมูลเชิงคุณภาพ” “ข้อมูลเชิงปริมาณ” “ข้อมูลธรรมชาติ” และ “ข้อมูลกึ่งทดลอง” ในงานวิจัยทางภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมีความแตกต่างที่น่าสนใจและสะท้อนถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละแนวทางการศึกษา

การวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางภาษาศาสตร์ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมทางภาษาและการใช้ภาษา งานลักษณะนี้ต้องการการสังเกตและการวิเคราะห์ที่ลุ่มลึก เครื่องมือที่ใช้จึงมักพบการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ซึ่งช่วยให้นักวิจัยเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกและเข้าใจบริบทการใช้ภาษา ทั้งยังช่วยวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารที่ซับซ้อนได้

งานทางศึกษาศาสตร์เน้นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อวัดผลและประเมินผลลัพธ์ของวิธีการสอนหรือการดำเนินนโยบายทางการศึกษา ซึ่งต้องการข้อมูลที่สามารวัดผลได้และเปรียบเทียบได้ เครื่องมือที่ใช้จึงนิยมใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบซึ่งช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลทางสถิติหรือเน้นปริมาณจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจที่สามารถสรุปและนำไปใช้ในนโยบายหรือการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนได้

การเลือกใช้เครื่องมือการวิจัยที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งช่วยให้ผลลัพธ์ของการวิจัยนั้นมีประโยชน์สูงสุดต่อเป้าหมายที่ต้องการ และการเข้าใจถึงวิธีการเหล่านี้ช่วยให้นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการวิจัยในการตัดสินใจและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของข้อมูลแล้วพบว่าสอดคล้องไปตามทิศทางของแต่ละแนวทาง แต่ละเครื่องมือ โดยงานตามแนวทางภาษาศาสตร์ที่เน้นใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพมักเลือกใช้ลักษณะข้อมูลธรรมชาติ เพื่อเน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับการใช้ภาษาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย นักวิจัยสามารถเห็นปฏิสัมพันธ์จริงและอาจเกิดการตอบสนองของผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัยที่ไม่ได้คาดหมายไว้ล่วงหน้า การวิจัยที่ใช้ข้อมูลธรรมชาติจึงเปิดโอกาสให้นักวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการวิจัยตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ซึ่งถือว่ามีคามยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูล ขณะเดียวกันก็ถือเป็นการเก็บข้อมูลที่ค่อนข้างยากและจำเป็นต้องใช้เวลามาก

ส่วนงานทางศึกษาศาสตร์เน้นใช้เครื่องมือเชิงปริมาณมักเลือกใช้ลักษณะข้อมูลกึ่งทดลอง เพื่อการวัดผลอย่างมีระบบ ช่วยให้นักวิจัยสามารถประเมินผลลัพธ์ของการแทรกแซง

หรือการนำนวัตกรรมการสอนไปใช้ ทั้งยังช่วยเพิ่มความมั่นใจในความถูกต้องของข้อมูลให้นักวิจัย เนื่องจากสามารถควบคุมตัวแปรได้และมีหลักฐานเป็นตัวเลขในเชิงประจักษ์มากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ

จุดมุ่งเน้นที่แตกต่างกันนี้แสดงให้เห็นความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละสาขากล่าวคือ แนวทางภาษาศาสตร์แสดงถึงความสนใจข้อมูลอย่างถ่องแท้และความหลากหลายของการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ จึงใช้ข้อมูลธรรมชาติ ขณะที่การใช้แนวทางศึกษาศาสตร์สะท้อนถึงการเน้นความเที่ยงตรงและความสามารถในการวัดผลการศึกษาหรือนโยบายอย่างมีระบบ จึงใช้ข้อมูลกึ่งทดลอง นอกจากนี้ผู้สนใจจะสามารถใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลตามแต่ความสนใจในแต่ละแนวทางแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการเลือกแนวทางการวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และบริบทของการศึกษาเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวโน้มของงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองที่ได้จากสถานภาพงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้แสดงให้เห็นว่าทิศทางการวิจัยมีความพยายามสร้างสะพานทางวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้าใจ ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลาง พร้อมทั้งปรับปรุง นำเสนอผลเพื่อไปประยุกต์ใช้ และนำเสนอวิธีการสอนที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาที่สองและการสื่อสารต่างวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ งานวิจัยลักษณะนี้แม้จะมีผู้ศึกษาไว้แล้ว ทว่ายังสามารถต่อยอดเพิ่มเติมได้อีกมากจากภาพรวมงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงไว้ เนื่องจากปริมาณงานวิจัยที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งในแนวทางภาษาศาสตร์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเข้าใจและใช้ภาษาได้ถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น หรือแนวทางการศึกษาศาสตร์ที่เน้นวิธีการสอนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมีประสิทธิภาพมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองที่ยังไม่ปรากฏจากการวิจัยครั้งนี้และเห็นควรว่าน่าจะเป็นทิศทางที่ทำงานวิจัยด้านนี้ของงานต่อไป ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การวิจัยแบบบูรณาการทั้งแนวทางภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์ที่ต่างมีจุดแข็งที่ส่งเสริมกันได้เป็นอย่างดี
2. การวิจัยกลุ่มผู้พูดภาษาที่สองที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนกลุ่มคนที่มีภาวะหลายภาษามากขึ้น การวิจัยนี้อาจมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมผ่านภาษาซึ่งจะแสดงให้เห็นความซับซ้อนของการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น
3. การวิจัยทางภาษาเพื่อนำไปประยุกต์ ทดลอง ออกแบบเทคโนโลยีในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองหรือเครื่องมือดิจิทัลในการสอนภาษาไทย เทคโนโลยีเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในยุคของการเรียนรู้ผ่านปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI และการวิจัยทางศึกษาศาสตร์ที่ช่วยในการประเมินและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนภาษาในรูปแบบใหม่เช่นนี้
4. การวิจัยที่เสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาต่อเนื่อง เน้นที่การเรียนรู้ภาษาไทยหรือหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกเพศทุกวัยทุกวัฒนธรรม รวมถึงการออกแบบวิธีการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างอิสระและยั่งยืน

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่พบแสดงให้เห็นว่างานวิจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมหรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ งานภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองอันเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นว่าขณะนี้งานวิจัยทางด้านนี้ไม่ได้จำกัดแต่เพียงเรื่องค่านิยมที่ชาวต่างประเทศมีต่อชาวไทย ดังที่เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2551) และ เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2555) เคยให้ข้อสรุปไว้ อีกทั้งยังได้ให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการไว้หลายประการ เช่น ควรนำปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา การศึกษาประสิทธิภาพหรือผลของการเรียนการสอน ควรหันมาให้ความสนใจศึกษาชาวต่างประเทศในประเทศไทยมากขึ้น ควรวิจัยจากการปฏิสัมพันธ์ไม่ใช่เพียงการสำรวจ จะเห็นได้ว่าผลจากการวิจัยสถานภาพงานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง

นี้ได้ขยายขอบเขตไปมากกว่างานในอดีต ข้อเสนอแนะดังกล่าวได้รับการวิจัยและต่อยอดแล้ว ทว่าอาจยังมีจำนวนไม่มากนัก

อย่างไรก็ดี แม้งานวิจัยจะขยายมุมมองมากขึ้นจากในอดีต แต่ข้อค้นพบที่ยัง สอดคล้องกันแม้ว่าจะผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่งมาแล้ว คือ งานวิจัยด้านนี้ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ยังมีช่องว่างและประเด็นอีกมากมายที่รอการค้นพบจากนักวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับพินิจพินาภรณ์ บุญประเสริฐ (2559) ในแง่มุมของ การศึกษาตามแนวทางการศึกษาศาสตร์ที่พบว่าเนื้อหาของงานวิจัยมุ่งผลดีต่อการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอน แต่การวิจัยครั้งนี้ได้ขยายมุมมองให้ผู้สนใจได้เห็นการออกแบบ งานวิจัยภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองตามแนวทางการศึกษาศาสตร์ และเปรียบเทียบให้เห็นกับ อีกแนวทางหนึ่งคือแนวทางภาษาศาสตร์ที่ให้ความสนใจกับการวิจัยในลักษณะนี้ด้วยเช่นกัน เพียงแต่ต่างก็มีวัตถุประสงค์เฉพาะที่มุ่งเน้นแตกต่างกันไป

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่างานด้านนี้แต่ละช่วงเวลาก็มีรายละเอียดหรือจุดความสนใจที่ แตกต่างกันไป ทั้งนี้การเลือกหาประเด็นวิจัยควรคำนึงถึงความต้องการที่สอดคล้องไปตาม สภาพสังคมและเศรษฐกิจของช่วงเวลานั้น ๆ ผลการวิจัยจากงานนี้น่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้ที่ สนใจเห็นทิศทางที่ตรงกับปัญหาหรือความต้องการของสังคมที่เกิดขึ้น และก็เห็นช่องว่างที่ น่าสนใจอันจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ทางด้านนี้ต่อไปด้วย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทิศทางและข้อเสนอแนะจากงานนี้นอกจากจะช่วยให้นัก ในอนาคตขยายขอบเขต ต่อยอด และศึกษาตามแนวทางที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันให้ลุ่มลึกและ กว้างขวางขึ้น ก็ยังคาดหวังว่าทิศทางในการวิจัยควรเน้นไปที่การบูรณาการระหว่างแนวทาง ภาษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์เพื่อสร้างความร่วมมือและพัฒนาวิธีการสอนและเครื่องมือที่ใช้ ในการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความซับซ้อนของ ผู้คนจากต่างวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการสอนภาษาไทยเพื่อตอบสนองต่อความ ต้องการของยุคดิจิทัลและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย

ผู้วิจัยเชื่อว่างานวิจัยลักษณะนี้จะได้รับการพัฒนาให้มีประเด็นการศึกษาที่ หลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต องค์ความรู้ที่ได้ย่อมเกิดประโยชน์ทั้งที่เป็น

นามธรรม เช่น ความเข้าใจ การปรับตัว ไปถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น บทเรียน นวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของโลกที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย

รายการอ้างอิง

- ดีอนา คาซา และณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2566). สิทธิทางสังคม หรือ หน้า?: ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย. *ภาษาและภาษาศาสตร์*. 41(1), 118-143.
- พรรคณีย์ โมรา. (2560). โครงสร้างวากยสัมพันธ์คำประสมไทย-จีนที่ส่งผลต่อผู้เรียนภาษาในฐานะภาษาที่สอง. *จีนศึกษา*. 10(2), 341-364.
- พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ. (2559). สถานภาพงานวิจัยด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 12(2), 207-222.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์). (2551). รายงานการวิจัยเรื่องสถานภาพการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างปี 2540-2551. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์). (2555). การจัดการความรู้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*. 30(4), 48-66.
- เยียน หลัว. (2556). การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิไล ธรรมวาจา. (2561). *การศึกษาปัญหาการกล่าวสุนทรพจน์ภาษาไทยของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549, 19 ตุลาคม).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 – 2554.

https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20160323112418.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554, 26 ตุลาคม).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559.

https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559, 29 ธันวาคม).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564.

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 24 ตุลาคม).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570.

https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf

อรทัย ชันโท. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของ

นักศึกษาจีนและชุมชนบริเวณโดยรอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. **วารสาร**

ฟ้าเหนือ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 11(1), 118-148.

Bill, V., & Benati Alessandro, G. (2010). **Key Terms in Second Language Acquisition**. London: Continuum.

Ellis, R. (2015). **Understanding second language acquisition**. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press.

Krashen, S. (1981). Second language acquisition. **Second Language Learning**. 3(7), 19-39.

Ringbom, H. (1980). On the distinction between second-language acquisition and foreign-language learning. **AFinLAN vuosikirja**, 37-44.